

Proje Tabanlı Öğretimin Öğrencilerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Öz Etkililik-Öz Yeterlik Algısına Etkisi

The Effect of Project-Based Teaching on Students' Lifelong Learning Trends and Self-Efficacy Perception

Emel TUĞRUL^a,
Yıldız DENAT^a

^aHemşirelik Esasları ABD,
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi,
Aydın, TÜRKİYE

Received: 13 Nov 2018

Received in revised form: 14 Jan 2019

Accepted: 23 Jan 2019

Available online: 30 Jan 2019

Correspondence:

Emel TUĞRUL
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi,
Hemşirelik Esasları ABD, Aydın,
TÜRKİYE/TURKEY
emelturul@hotmail.com

Bu çalışma, 1.Uluslararası 5. Ulusal
Hemşirelikte Güncel Yaklaşımlar Kongresi
(15-17 Kasım 2018, Sakarya)'nde
sözel olarak sunulmuştur.

ÖZET Amaç: Proje tabanlı öğretimin öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve öz etkililik-öz yeterlik algısına etkisini belirlemektir. **Gereç ve Yöntemler:** Tek grup ön test-son test deneysel bir çalışma olarak yürütülen bu araştırmanın örneklemini, Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde 2017-2018 eğitim-öğretim yılında hemşirelikte öğretim dersini alan ve çalışmaya katılmaya gönüllü 172 öğrenci oluşturdu. Verilerin toplanmasında “bilgi formu”, “Yaşam Boyu Öğrenme Eğilim Ölçeği” ve “Öz Etkililik-Öz Yeterlik Ölçeği” kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, aritmetik ortalama, bağımlı gruplarda t-testi kullanıldı. Kullanılan ölçeklerin çalışma için geçerlik güvenirlik katsayısı Cronbach alfa güvenirlik katsayısı ile hesaplandı. **Bulgular:** Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,76±1,58 yıl olup, %70,3'ünün kız, %29,7'sinin erkek olduğu belirlendi. Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilim ölçeği toplam skor ortalamasının proje tabanlı öğretim öncesi 66,79±9,57, sonrası 62,90±18,74 olarak bulundu. Ölçeğin ikinci alt boyutu olan gelişime açıklık alt boyutu puan ortalaması eğitim öncesi 22,43±6,83, eğitim sonrası ise 24,22±3,77 olarak saptandı. Öğrencilerin öz etkililik-öz yeterlik ölçeği toplam skor ortalamasının proje tabanlı öğretim öncesi 58,65±9,03, sonrası 86,19±13,88 olduğu belirlendi. Öğrencilerin proje tabanlı öğretim öncesi ve sonrası öz etkililik-öz yeterlik ölçeği puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptandı. **Sonuç:** Proje tabanlı öğretim yönteminin öğrencilerin yaşam boyu öğrenme süreçlerini etkilediği, fakat öğrencilerin öz etkililik-öz yeterlik algısını yüksek düzeyde etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, öz etkililik-yeterlik, proje tabanlı öğretim, yaşam boyu öğrenme

ABSTRACT Objective: The aim of this study was to determine the effect of project-based teaching on lifelong learning trends and self-efficacy perception. **Material and Methods:** The sample of this study, which was conducted as a single group pre-test-posttest experimental study, consisted of 172 voluntary students who were enrolled in Adnan Menderes University School of Nursing in 2017-2018 academic year. “Information form”, “Lifelong Learning Trends Scale” and “Self-Efficacy Scale” were used to collect data. The data were collected before and after the “Teaching in Nursing” course which was carried out according to the project based teaching method. In the evaluation of the data, number, percentage, arithmetic mean, t test were used. The reliability coefficient of the scales used for the study was calculated with Cronbach alpha reliability coefficient. **Results:** The mean age of the students who participated in the study was 21.76±1.58 years, 70.3% of them were females, 29.7% of them were male. The total score mean of the students' lifelong learning trends scale was 66.79±9.57 before the project-based teaching and 62.90±18.74 after the study. The sub-dimension of openness to development, second sub-dimension of the scale, was found to be 22.43±6.83 before the training and 24.22±3.77 after the training. Total score mean of self-efficacy scale was 58.65±9.03 and 86.19±13.88 before and after project-based teaching respectively. The difference between the means of openness to development sub-dimension was found to be significant. A statistically significant difference was found between the self-efficacy scale mean scores of the students before and after the project-based teaching. **Conclusion:** It has been determined that project-based teaching method does not affect students' lifelong learning processes but students' perceptions of self-efficacy-competence are highly affected.

Keywords: Nursing, self-efficacy, project-based teaching, lifelong learning

Günümüzde eğitim; bireylerin bilgi birikimi edinmesi ile birlikte yaşam biçimi değişikliklerinin yer aldığı bir etkileşimdir. Eğitim süreci bilim ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak eğitim programlarında ve eğitim ortamlarında yeni yöntemler kullanmayı zorunlu hâle getirmiştir. Son yıllarda kullanılan bu eğitim yöntemlerinden biri de proje tabanlı öğretim yöntemidir.¹ Proje kavramından oluşan bu öğrenme yaklaşımı, öğrencilerin yaşam boyu karşılaşılabilecekleri sorunların çözümünde önemli deneyimler edinecekleri bir durumdur. Öğrenme süreci boyunca öğrencilerin etkin olduğu proje tabanlı öğretim derslik ortamında ya da dışında da bazı uygulamaların planlanması, yürütülmesi, sunulmasını ve değerlendirilmesini kapsamaktadır. Proje tabanlı öğrenme ortamı; öğrencilerin bir konuyu tasarlamaları, girişimcilik özelliklerini ortaya çıkardıkları, grup çalışmasını öğrendikleri, problem çözme becerilerini geliştirdikleri ve sınıf içinde gösterdikleri bir öğrenme ortamıdır.² Proje tabanlı öğrenme, önceden belirlenen sürelerde öğrencilerin kendi başlarına ya da grup çalışması ile çalışarak bir performans ortaya koymaları ile sonuçlandırılan yaklaşımdır.^{3,4} Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı; öğrenmeyi öğrenme ve yaşam boyu öğrenme kavramlarını da beraberinde getirmektedir.

Avrupa Birliği, yaşam boyu öğrenmeyi, “Bilgi, beceri ve yeterliliği geliştirmek amacıyla belirli bir süreyle yapılan eğitim faaliyetlerinin tümü” şeklinde ifade etmektedir.⁵ Yaşam boyu öğrenme; değişen hayat şartlarına uyum gösterebilme, ekonomik anlamda insan gücünün etkili kullanılması, bilişim teknolojilerinin büyük gruplara yaygınlaştırılması, üretme ve pazarlama birimlerinde yetenekleri olan bireylerin yetiştirilmesini amaçlayan yeni bir yaklaşımdır.⁶ Yüksek öğretim kurumlarında yeni bir dönem olan Bologna Süreci (1999), yaşam boyu öğrenmeyi hayata geçirmek için önemli katkılar sağlamıştır. Bu doğrultuda oluşturulan Avrupa Üniversiteler Birliği’nin Prag (2001)’da yaptığı toplantı sonrası yayınladığı ve birçok ülkenin eğitim bakanı tarafından kabul edilen raporda, yaşam boyu öğrenme; yükseköğretimde öğrenci etkinliği ve Avrupa’da yüksek öğrenim taleplerinin artırılması konuları ele alınmış ve bu ko-

nuların önemi vurgulanmıştır.⁷ Bu nedenle üniversiteler öğrencilere yaşam boyu öğrenme becerilerinin kazandırılması ve bireysel gelişimlerinin desteklemesi konularında önemli görevler üstlenmektedir.

Hemşirelik biliminde elde edilen bilgiler genellikle tecrübeler, deneme-yanılma, bilgi sahibi kişiler ve mantık yürütme yoluyla elde edilmiştir. Günümüzde hemşirelik biliminde kanıta dayalı uygulamaların kullanılması, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler hemşirelerin yeni öğrenme hedefleri ve stratejileri geliştirmesini gerektirmektedir.⁸ Hemşireler, geçmişten günümüze kadar tecrübeleri ve dikkatleri ile birçok sorunu çözmüşlerdir. Hemşirelik mesleğinde deneyimlerden bilgi geliştirme sürecinde yaşam boyu öğrenme önemli bir rol oynamaktadır. Meslek üyesinin profesyonel kimliğin gelişmesinde kendini yaşam boyu öğrenme bağlamında geliştirerek, mesleğinin gelişimine katkı sağlaması, bireysel ve mesleki gelişimlerine çağdaş yaklaşımlar getirmesi, verdikleri hizmetin kalitesini artırmaları ve sağlık hizmeti alan sağlıklı/hasta birey, aile ve toplumu koruması açısından yaşam boyu öğrenme önemlidir. Yaşam boyu öğrenme deneyimleri ve yeterliliği meslek mensuplarının değişime hazır olmalarına olanak sağlamaktadır.⁸ Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin okul hayatlarında yaşam boyu öğrenme süreçlerini olgunlaştırmaları ve mesleğe başlarken bu konuda gelişmiş olmaları önemlidir.⁹ Hemşirelerin yaşam boyu öğrenme durumlarını inceleyen çalışmalarda, yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük olduğu, yeni bilgileri öğrenme konusunda istekli olmadıkları ve öğrenmeye açık olmadıkları belirlenmiştir.^{10,11}

Araştırmanın diğer kavramı olan öz yeterlik kavramı ise Bandura’nın sosyal öğrenme kuramı kapsamında tanımladığı bir kavramdır. Bandura öz yeterliliği; bireyin karşılaştığı sorunlara nasıl çözümler getirebileceğine ilişkin kendi hakkında duyduğu inanç olarak tanımlanmaktadır.¹² Bu kavramda, öz yeterlik algısı yüksek olan bireylerin karşılaştığı problemleri çözebileceğine karşı duyduğu inancın artacağı, taklit ya da model alma davranışlarının azalacağı, bireyin yeni yaşantılar geçirmeye, çevreyi kontrol etmeye daha çok istek duyacağı

vurgulanmaktadır. Öz yeterlik algısı düşük olan bireylerde ise değişik aktiviteler yapma ya da yeni şeyler deneme isteğinin daha az olacağı, sorunlarını çözebileceğine duydukları güvenin az olması başkalarının davranışlarını taklit etme ya da rol model olarak başkalarını benimse konusunda yatkın oldukları belirtilmektedir.¹³ Zengin, sağlık yüksekokulu öğrencileri ile yaptığı çalışmada; öğrencilerin öz etkililik-öz yeterlik puan ortalamalarının orta düzeyde olduğunu ve klinik eğitimde algılanan stres üzerinde öz etkililik-öz yeterlik algısının etkili olduğunu belirlemiştir.¹⁴ Hemşirelik öğrencilerinin öz etkililik düzeyinin derslerdeki başarılarını ve akademik performanslarını etkilediği bildirilmektedir.^{15,16} Öz etkililik düzeyi yüksek olan öğrencilerin kendi öğrenme sürecinde etkin rol oynadıkları, sistematik bir çalışma düzenleri olduğu ve başarı düzeylerinin yüksek olduğu belirtilmektedir.^{17,18}

Yaşam boyu öğrenme ve öz etkililik-öz yeterlik kavramları öğrencilerin okul yaşantısında geliştirebilecekleri ve başarı düzeylerini etkileyen iki kavramdır. Proje tabanlı öğretim yöntemi de öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini artırma, öğrenme stratejilerini oluşturma ve karar verme süreçlerinin olgunlaştırılmasında etkili olan araçlardan biridir. Öğrencileri bu konularda desteklemek ve eğitim programlarında bu konu içeriklerinin belirlenmesinde öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve öz etkililik-öz yeterlik algılarının bilinmesi yol gösterici olacaktır. Bu nedenle, bu çalışmada, proje tabanlı öğretim yönteminin öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimi ve öz etkililik-öz yeterlik algısına etkisinin saptanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın hipotezleri şu şekildedir: 1. Proje tabanlı öğretim yönteminin öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri algılarına etkisi bulunmaktadır. 2. Proje tabanlı öğretim yönteminin öğrencilerin öz etkililik-öz yeterlik algısına etkisi bulunmaktadır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN AMACI VE TİPİ

Araştırma; proje tabanlı öğretim yönteminin öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile öz et-

kililik-öz yeterlikleri algısının belirlendiği ve bu iki değişken arasındaki ilişkilerin ortaya konulması amacıyla tek grup ön test-son test deneysel bir çalışma olarak tasarlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında hemşirelikte öğretim dersi alan 261 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri 01.11.2017-30.01.2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın örnekleme olasılıksız örnekleme (gelişi güzel) yöntemi ile belirlenmiş ve 200 kişinin araştırmaya dâhil edilmesi planlanmıştır. Yirmi sekiz öğrenci eğitim sürecini tamamlamadığından araştırma dışında bırakılmış ve araştırma 172 öğrenci ile tamamlanmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışmanın verileri; bilgi formu ve yaşam boyu öğrenme eğilim ölçeği ile öz etkililik-öz yeterlik ölçekleri kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan bilgi formunda öğrencilerin demografik özelliklerinin sorgulandığı 10 soru yer almaktadır.

Yaşam Boyu Öğrenme Eğilim Ölçeği: Gür Erdoğan ve Arsal'ın 2016 yılında geliştirdiği ölçeğin geçerlilik güvenilirlik çalışması, yine aynı araştırmacılar tarafından yapılmıştır.¹⁹ Ölçek 17 madde ve iki alt boyuttan ("Öğrenmeye isteklilik" ve "Gelişime açıklılık") oluşmaktadır. Beşli likert (1. Kesinlikle katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Kararsızım, 4. Katılıyorum, 5. Kesinlikle katılmıyorum.) ile derecelendirilmiştir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçeğin toplam puanı en düşük 17, en yüksek 85'tir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması bireyin yaşam boyu öğrenme eğiliminin yüksek olduğunu göstermektedir.

Öz Etkililik-Öz Yeterlik Ölçeği: 1982 yılında Sherer tarafından geliştirilmiş ve Gözüm ve Aksayan 1999 yılında Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini yapmışlardır.²⁰ Ölçek; 23 maddeden oluşan ve maddeleri bir-beş puan aralığında bir ölçektir. (1. Beni hiç tanımlamıyorum, 2. Beni biraz tanımlıyorum, 3. Kararsızım, 4. Beni iyi tanımlıyorum, 5. Beni çok iyi tanımlıyorum.). Ölçekteki 2-4-5-6-7-10-11-12-14-16-17-18-20-22 numaralı maddeler ters yönde

puanlanmaktadır. Diğer maddeler için verilen puanlar esas alınmaktadır. Böylece, toplam puan en düşük 23, en yüksek 115 olarak hesaplanmaktadır. Ölçeğin; davranışa başlama, davranışı sürdürme, davranışı tamamlama ve engellerle mücadele olmak üzere dört alt grubu bulunmaktadır. Bu gruplardan;

- Davranışa başlama: 2, 11, 12, 14, 17, 18, 20, 22. maddeyi,

- Davranışı sürdürme: 4, 5, 6, 7, 10, 16, 19. maddeyi,

- Davranışı tamamlama: 3, 8, 9, 15, 23. maddeyi,

- Engellerle mücadele: 1, 13, 21. maddeyi içermektedir.

Ölçek değerlendirilmesinde puan yüksek ise bireyin öz etkililik-öz yeterlik algısının yüksek olduğunu göstermektedir. Alt gruplardan elde edilen puanlar düşük, orta ve yüksek olarak değerlendirilmektedir. Ölçeğin alt boyutları için puan aralıkları davranışa başlama için, 8-18: düşük, 19-29: orta, 30-40: yüksek olarak; davranışı sürdürme için, 7-16: düşük, 16,5-25,5: orta, 26-35: yüksek olarak; davranışı tamamlama için, 5-11: düşük, 12-18: orta, 19-25: yüksek olarak; engellerle mücadele için, 3-7: düşük, 7,5-11,5: orta, 12-15: yüksek olarak değerlendirilmektedir. Çalışmaya alınan örneklem grubu için yaşam boyu öğrenme eğilim ölçeğinin toplam Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,84; öz etkililik-öz yeterlik ölçeği toplam Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının ise 0,61 olduğu belirlenmiştir. Yaşam boyu öğrenme eğilimi ölçeğinin geçerlik güvenilirlik çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayı 0,86'dır. Öz etkililik-öz yeterlik ölçeğinin ise 0,81'dir.

ARAŞTIRMANIN UYGULANMASI

Araştırmanın verileri proje tabanlı öğretim yöntemine göre yürütülen "Hemşirelikte Öğretim" dersi sürecinde toplanmıştır. Hemşirelikte öğretim dersi hemşirelik fakültesi son sınıflarının aldığı bir dersdir. Proje tabanlı öğretim yöntemine göre; ders sürecinde öğrencilerden 10-12 kişiden oluşan gruplar oluşturularak bir proje konusu belirlemeleri istenmiştir. Proje hazırlıkları kapsamında öğrenciler önce-

likle literatür taraması yapmış ve projenin sınırlarını belirleyerek amaçlarını ve hedeflerini saptamışlardır. Proje kapsamında belirlenen konular içerik açısından ve hazırlık aşamasında gruplar arasında fark olmaması için değerlendirilmiş ve benzer kapsamdaki konular seçilmiştir. Grup içindeki öğrenciler projenin hazırlanma sürecinde yapılacak etkinlikleri (bilgi toplama, gözlem, tartışma) belirlemişler ve kendi aralarında görev dağılımı yapmışlardır. Gruptan her öğrenci kendine düşen görevi yerine getirmek ve grup çalışmasına katkıda bulunma konularında sorumluluk almıştır. Dersin sonunda öğrenciler hazırladıkları projeyi rapor hâlinde ve sınıf ortamında sunmuşlardır. Ders sürecinde sorumlu öğretim elemanları gerekli teorik bilgiyi vermenin yanında, öğrencilerin süreci doğru yönetmeleri konusunda rehberlik yapmışlardır. Çalışma verileri dersin başında ve ders döneminin bitiminde toplanmıştır. Veriler soru formu ile yaşam boyu öğrenme eğilim ölçeği (YBÖEÖ) ve öz etkililik-yeterlik ölçeği (ÖEYÖ) ile toplanmıştır.

ARAŞTIRMANIN ETİK BOYUTU

Bu çalışma Helsinki Deklarasyonu 2008 Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır. Çalışmanın uygulanması için ilgili kurumdan yazılı izin, öğrencilerden ise araştırma ve veri toplama araçları hakkında uygulama öncesi bilgilendirilerek sözlü onam alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Bu nedenle sonuçlar yalnızca bu öğrenci grubuna genellenebilmektedir.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma verileri SPSS (18,0) for Windows Software Paket Programı kullanılarak değerlendirildi. Sayısal verilerin normal dağılım gösterip göstermediği One-Sample Kolmogorov-Smirnov testi ile incelendi. Bu sonuca göre verilerin analizinde sayı, yüzdelik, aritmetik ortalama ve bağımlı gruplarda t-testi kullanıldı. Ölçeklerin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı hesaplandı. Verilerin değerlendirilmesinde $p < 0,05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $21,76 \pm 1,58$ yıl olup; %70,3'ünün kız, %29,7'sinin erkek, %58,1'inin Anadolu lisesi mezunu, %34,9'unun doğum yerinin Ege Bölgesi olduğu, %43'ünün uzun süre yaşadığı yerin ilçe olduğu, %38,4'ünün öğrenci yurdu kaldığı saptandı. Öğrencilerin %62,2'sinin hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği ve %46,5'inin hemşirelik mesleğinden kısmen memnun oldukları belirlendi (Tablo 1).

Öğrencilerin YBÖEÖ toplam skor ortalamasının proje tabanlı öğretim öncesi $66,79 \pm 9,57$ (24-83), sonrası $62,90 \pm 18,74$ (17-85) olduğu, ölçek puan ortalamasının orta düzeyin üzerinde olduğu belirlendi. Öğrencilerin YBÖEÖ "Öğrenmeye isteklilik" alt boyutu puan ortalamasının eğitim öncesi $42,56 \pm 6,30$ ve eğitim sonrası $40,47 \pm 12,30$ olduğu saptandı. Ölçeğin ikinci alt boyutu olan "Gelişime açıklık" alt boyutu puan ortalamasının eğitim öncesi $22,43 \pm 6,83$, eğitim sonrası ise $24,22 \pm 3,77$ olduğu bulundu. Öğrencilerin proje tabanlı öğretim öncesi ve sonrası YBÖEÖ toplam puan ortalamaları ve öğrenmeye isteklilik alt boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı (sırası ile $t=2,60$, $p=0,10$; $t=2,14$, $p=0,34$), gelişime açıklık alt boyutu puanı ortalaması arasındaki farkın önemli olduğu belirlendi ($t=-3,17$, $p=0,002$) (Tablo 2).

Öğrencilerin ÖEYÖ toplam puan ortalamasının proje tabanlı öğretim öncesi $58,65 \pm 9,03$ (41-113), sonrası $86,19 \pm 13,88$ (54-111) olduğu ve öğrencilerin ÖEYÖ toplam puan ortalamasının orta düzeyin üzerinde olduğu belirlendi. Öğrencilerin proje tabanlı öğretim öncesi ve sonrası ÖEYÖ ve alt boyutlarının puan ortalamaları Tablo 3'te görülmektedir. Buna göre, eğitim öncesinde ve sonrasında "davranışa başlama" ve "engellerle mücadele" alt boyutunun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptandı (sırası ile $t=-3,72$, $p=0,000$; $t=-7,10$, $p=0,000$). "Davranışı sürdürme" ve "davranışı tamamlama" alt boyutlarında ise eğitim öncesi ve sonrası bir fark olmadığı belirlendi. Öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası öz etkililik-öz yeterlik ölçeği toplam puan ortalamaları ara-

TABLO 1: Araştırmaya katılan öğrencilerin bazı tanıtıcı özelliklerinin dağılımı (n=172).

Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	121	70,3
Erkek	51	29,7
Mezun olunan lise		
Anadolu lisesi	100	58,1
Temel lise	32	18,6
Meslek lisesi	11	6,4
Sağlık meslek lisesi	18	10,5
Diğer	11	6,4
Doğum yeri (bölge)		
Ege	60	34,9
Akdeniz	32	18,6
Marmara	12	7,0
Doğu Anadolu	19	11,0
İç Anadolu	14	8,1
Karadeniz	9	5,2
Güneydoğu Anadolu	23	13,4
Yurt dışı	3	1,7
Uzun süre yaşadığı yer		
Kent	66	38,4
İlçe	74	43,0
Kasaba-köy	32	18,6
Yaşadığı yer		
Öğrenci yurdu	66	38,4
Aile ile birlikte	20	11,6
Arkadaşları ile evde	66	38,4
Yalnız	20	11,6
Hemşireliği isteyerek seçme durumu		
Evet	107	62,2
Hayır	65	37,8
Hemşirelik mesleğinden memnun olma durumu		
Evet	70	40,7
Hayır	22	12,8
Kısmen	80	46,5

sında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulundu ($t=-19,29$, $p=0,000$) (Tablo 3).

TARTIŞMA

Proje tabanlı öğretimin öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimi ve öz etkililik-öz yeterlik algısına etkisini belirlemek için yapılan bu çalışmada elde edilen verilere göre; eğitim öncesi ve sonrası yaşam boyu öğrenme toplam puan ortalamalarının

TABLO 2: Öğrencilerin proje tabanlı öğretim öncesi ve sonrası YBÖE ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması.

YBÖE* ölçeği	Eğitim öncesi	Eğitim sonrası	Eşleştirilmiş fark	%95 GA		
	X±SS	X±SS	X±SS	Alt	Üst	t / p
YBÖE ölçeği	66,79±9,57	62,90±18,74	3,88 ±19,62	0,93	6,84	2,60/0,10
Öğrenmeye isteklilik alt boyutu	42,56±6,30	40,47±12,30	2,09 ±12,86	0,16	4,33	2,14/0,34
Gelişime açıklık alt boyutu	22,43±6,83	24,22±3,77	-1,79± 7,40	-2,90	-0,67	-3,17/0,00

*YBÖE: Yaşam boyu öğrenme eğilim ölçeği, GA: Güven aralığı.

TABLO 3: Proje tabanlı öğretim öncesi ve sonrası öğrencilerin ÖEYÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması.

ÖEYÖ*	Eğitim öncesi	Eğitim sonrası	Eşleştirilmiş fark	%95 GA		
	X ±SS	X ±SS	X ±SS	Alt	Üst	t / p
Davranışa başlama	15,81±5,28	17,69±6,60	-1,87±6,62	-2,87	-0,88	-3,72/0,00
Davranışı sürdürme	15,18±6,11	16,22±5,41	-1,04±7,16	-2,11	0,03	-1,90/0,05
Davranışı tamamlama	18,91±3,29	19,48±3,50	-0,56±4,01	-1,17	0,03	-1,86/0,06
Engellerle mücadele	8,73±1,89	10,16±2,22	-1,42±2,62	-1,82	-1,02	-7,10/0,00
ÖEYÖ	58,65±9,03	86,19±13,88	-27,54±18,72	30,35	-24,72	-19,29/ 0,00

*ÖEYÖ: Öz etkililik-yeterlik ölçeği, GA: Güven aralığı.

(66,79±9,57, 62,90±18,74) ölçek ortalama puanından yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğu söylenebilmektedir. Bunun yanında, proje tabanlı öğretim öncesi yaşam boyu öğrenme eğilim puan ortalamasının eğitim sonrasındaki puan ortalamasına göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde, ölçeğin alt boyutu olan öğrenmeye isteklilik puan ortalamasının da eğitim sonrası daha düşük olduğu belirlenmiştir. Fakat gelişime açıklık alt boyutunun puan ortalamasının eğitim sonrasında daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre, proje tabanlı eğitimin öğrencilerin öğrenmeye ve yeni gelişmeleri izlemeye yatkınlığını artırdığı söylenebilmektedir. Bunun yanında, yaşam boyu öğrenme belirli bir süreç içerisinde gelişmesi beklenen bir durumdur. Bu nedenle çalışmamızın süresi içerisinde öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin artmamış olması beklenen bir durumdur. Hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini inceleyen çalışmalarda, öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük olduğu, öğrencilerin öğrenme motivasyonu bakımından yeterli olmadığı, öğretim faaliyetlerine dâhil olma ve süreklilik açısından kısmen çaba içerisinde ve istekli bir öğrenci olmayla ilgili kararsız özellikte olduğu bildirilmiştir.^{9,21}

Öğrencilerin ÖEYÖ puan ortalamasında proje tabanlı öğretim öncesine (58,65±9,03) göre eğitim sonrası (86,19±13,8) belirgin düzeyde artış olduğu ve ölçek puanının ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir. Davranışa başlama, davranışı sürdürme, davranışı tamamlama ve engellerle mücadele alt boyutlarının puan ortalamalarında da eğitim sonrası artış olduğu saptanmıştır. Fakat davranışı sürdürme ve davranışı tamamlama alt boyutlarındaki artışın fazla olmadığı ve istatistiksel olarak anlamsız olduğu bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarında en yüksek puanın davranışı tamamlama bölümünden, en düşük puanın ise engellerle mücadele alt boyutundan alındığı belirlenmiştir. Çalışmamıza benzer sonuçları olan Yiğitbaş ve Yetkin'in çalışmasında, sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öz etkililik-öz yeterlik puan ortalamasının 91,01±9,99 olduğunu saptamışlardır. Aynı çalışmada son sınıf öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik algısının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir.²² Dikmen ve ark.nın, son sınıf hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ise ölçek puan ortalamasının 81,83±21,51 olduğu belirlenmiştir.²³ Öz etkililik-öz yeterlik algısı; bireyin hedeflerine ulaşmak için yapması gerekenlere olan inancıdır.^{20,24} Proje tabanlı eğitimin; öğrencilerin öz etkililik-öz yeterlik algısını olumlu yönde etki-

lediği görülmektedir. Proje tabanlı eğitim öğrencinin kendi sorumluluklarını alabilmesini, kendi hedeflerini belirleyebilmesini ve bilgiyi yapılandırarak kendi öğrenme yöntemlerini geliştirebilmesini sağlamaktadır.²⁵ Proje tabanlı öğretim yöntemi, aynı zamanda öğrencinin kendilerinin yaptığı projeleri ya da hazırladıkları sunumları bir topluluk karşısında sunma, eleştirileri yanıtlama ve düşüncelerini savunma açısından önemlidir. Böylece öğrencilerin öz güvenlerinin gelişimi ve başarılı bir birey olması desteklenmiş olmaktadır. Bu bağlamda, proje tabanlı eğitimin öğrencilerin öz etkililik-öz yeterlik algısını olumlu yönde etkilemesi kaçınılmazdır. Bunun yanında, öğrenciler, kendi kararlarını verme ve hata yaptıklarında daha önce edindikleri bilgilerin doğru olup olmadığını değerlendirme, hatalarını düzeltme ve hatta önceki bilgilerin yerine yenilerini koyma fırsatı elde etmektedirler. Öğrencilerin yeni bir perspektif yakalaması, yeni çözüm yolları bulması ve problem çözme stratejileri geliştirme konusunda gelişmelerini sağlamaktadır.²⁶ Bu bağlamda, çalışmamızda proje tabanlı eğitimin davranışa başlama ve engellerle mücadele konusunda öğrencilere katkıda bulunduğu söylenebilmektedir.

Çalışmamızda, davranışa başlama ve davranışa sürdürme alt boyutlarında ve ÖEYÖ toplam puan ortalamalarında kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Erkek öğrencilerde davranışa başlama, davranışa sürdürme ve ölçek toplam puan ortalaması kız öğrencilere göre daha yüksek saptanmıştır. Benzer bir şekilde, Bonnet'in çalışmasında, kadınların öz etkililik düzeylerinin erkeklerden daha düşük olduğu bildirilmiştir.²⁷ Dikmen ve ark.nın çalışmasında, kız öğrencilerin toplam puan ile davranışa başlama alt boyut puan ortalamasının, erkek öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı biçimde yüksek olduğu bulunmuştur.²³ Yiğitbaş ve Yetkin'in çalışmalarında ise, erkek öğrencilerin davranışa tamamlama puanının (21,33±2,21) kız öğrencilerin puanından (17,66±3,61) belirgin bir şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.²² Yapılan bazı çalışmalarda, öz etkililik-öz yeterlik ölçeği toplam puanının kız ve erkek öğrencilerde benzer olduğu belirlenmiştir.^{28,29} Çalışmamızda, erkek öğrenci-

lerde davranışa başlama ve davranışa sürdürme puanlarının daha yüksek olması kız öğrencilere göre daha öz güvenli ve bu konuda daha kararlı olduklarını gösterebilmektedir. Bu durumun öğrencilerin yetiştirilme tarzı ve aile ortamı ile ilişkili olduğu söylenebilmektedir.

Çalışmamızda, mesleği isteyerek seçme durumu ile ÖEYÖ toplam puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin bir eylemi isteyerek yapmasının kendine olan güvenini ve öz yeterlik algısını olumlu etkilediği söylenebilmektedir. Benzer bir çalışmada; bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin davranışa başlama, davranışa tamamlama, engellerle mücadele ve genel öz yeterlilik algılarının, bölümü istemeyerek seçen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.²³

SONUÇ

Araştırmadan elde edilen veriler proje tabanlı öğretim yönteminin öğrencilerin yaşam boyu öğrenme süreçlerini etkilemediğini, fakat gelişime açıklık boyutunda kazanımlar elde edildiğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, proje tabanlı öğretimin, öğrencilerin öz etkililik-öz yeterlik algısını yüksek düzeyde etkilediği ve özellikle davranışa başlama ve engellerle mücadele konusunda öğrencilerde olumlu gelişmelere yol açtığı belirlenmiştir. Elde edilen verilere göre, cinsiyetin ve mesleği isteyerek seçme durumunun yaşam boyu öğrenme eğilimini etkilemediği görülmüştür. Fakat erkek öğrencilerin öz etkililik-öz yeterlik düzeylerinin kız öğrencilere göre yüksek olduğu, mesleği isteyerek seçme durumunun öz etkililik-öz yeterlik düzeyini etkilemediği saptanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre; hemşirelik eğitim programlarının proje tabanlı öğretim yönteminden yararlanılarak düzenlenmesi ve yaşam boyu öğrenme etkinliklerinin artırılması, öğrencilerin öz etkililik-öz yeterlik düzeylerini etkileyen öğretim stratejilerin geliştirilmesi önerilebilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet,

gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin

çıkarcı çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma hazırlanırken tüm yazarlar eşit katkı sağlamıştır.

KAYNAKLAR

1. Tabak RH. [Continuing education and continuing professional development in health services]. Turkish Bulletin of Hygiene and Experimental Biology. 2005;62(3):59-66.
2. Erdem M. [Project-based learning]. Journal of Hacettepe University Faculty of Education. 2002;22:172-9.
3. Thomas JW. A review of research on project-based learning. Creative Education. 2012;3(7):1281-90
4. Donnelly R, Fitzmaurice M. Collaborative project-based learning and problembased learning in higher education: a consideration of tutor and student role in learner-focused strategies. In: O'Neill G, Moore S, McMullin B, eds. Emerging Issues In The Practice Of University Learning And Teaching. 1st ed. Dublin: AISHE/HEA; 2005. p.87-98.
5. Turan S. [Lifelong learning in European Union education policies towards learning societies]. Journal of European Studies in Ankara. 2005;5(1):87-98.
6. Güleç İ, Çelik S, Demirhan B. [What is lifelong learning? An evaluation on concept and its scope]. Sakarya University Journal of Education. 2012;2(3):34-48.
7. Akbaş O, Özdemir SM. [Lifelong learning in the European Union]. National Education Journal. 2002;155-6
8. Karagözoğlu Ş. [Nursing as a scientific discipline]. CU Journal of School of Nursing. 2005;9(1):6-14.
9. Denat Y, Dikmen Y, Filiz NY, Başaran H. [Lifelong learning tendencies in nursing students]. J Hum Rhythm. 2016;2(1):39-45.
10. Gopee N. Lifelong learning in nursing: perceptions and realities. Nurse Educ Today. 2001;21(8):607-15. [Crossref] [PubMed]
11. Şenyuva E. [Lifelong learning in nursing: perceptions and facts]. F.N. Nursing Journal. 2013;21(1):69-75.
12. Wood R, Bandura A. Impact of conceptions of ability on self-regulatory mechanisms and complex decision making. J Pers Soc Psychol. 1989;56(3):407-15. [Crossref] [PubMed]
13. Bayrakçı M. [Social learning theory and its application in education]. Journal of SAU Education Faculty. 2007;14:198-210.
14. Zengin N. [Investigate the interaction between self-efficacy and perceived stress in clinical learning environment in students of health college]. Journal of Ataturk University School of Nursing. 2007;10(1):49-57.
15. Andrew S. Self-efficacy as a predictor of academic performance in science. J Adv Nurs. 1998;27(3):596-603. [Crossref] [PubMed]
16. Chacko SB, Huba ME. Academic achievement among undergraduate nursing students: the development of a causal model. J Nurs Educ. 1991;30(6):267-73.
17. Aksayan S, Gözüm S. [Importance of self-efficacy perception in initiating and maintaining positive health behaviors]. Cumhuriyet University School of Nursing Journal. 1998;2(1):35-42.
18. Tunca N, Alkin Şahin S, Aydın Ö. [Life-long learning trends of prospective teachers]. Mersin University Faculty of Education Journal. 2015;11(2):432-46. [Crossref]
19. Gür Erdoğan D, Arsal Z. [Development of Lifelong Learning Tendency Scale (LLLS)]. Sakarya University Journal of Education. 2016; 6(1):114-122. [Crossref]
20. Gözüm S, Aksayan S. [The reliability and validity of the Turkish version of the self-efficacy-proficiency scale]. Journal of Ataturk University School of Nursing. 1999;2(1):21-34.
21. Coşkun YD, Demirel M. [Lifelong learning trends of university students]. Journal of Hacettepe University Faculty of Education. 2012;42(42):108-20.
22. Yiğitbaş Ç, Yetkin A. [Evaluation of self-efficacy-proficiency level of health school students]. Cumhuriyet University School of Nursing Journal. 2003;7(1):6-13.
23. Dikmen Y, Denat Y, Başaran H, Filiz NY. [Examination of self-efficacy and competence levels of nursing students]. J Contemp Med. 2016;6(3):206-13.
24. Schwarzer R, Fuchs R. Self-efficacy and health behaviors. To appear In: Conner M, Norman P, eds. Predicting Health Behavior: Research and Practice with Social Cognition Models. 1st ed. Buckingham: Open University Press; 1995.p.163-96.
25. Vatanserver Bayraktar H. [Project based learning approach]. International Journal of Social Research. 2015;37(8):709-18. [Crossref]
26. Yaşar Ş. [Constructivist theory and learning-teaching process]. Anadolu University Faculty of Education Journal. 1998;8(1):68-75.
27. Bonett RM. Marital status and sex: Impact on career self-efficacy. J Counseling and Development 1994;73: 187-90. [Crossref]
28. Karadağ E, Derya AY, Ucuzal M. [Self efficacy-competence levels of health high-school students]. Maltepe University Journal of Nursing Science and Art. 2011;4(1):13-20.
29. Kızılcı S, Mert H, Küçüköçlü Ö, Yardımcı T. [Examination of the self-efficacy level of the nursing faculty students in terms of gender]. Dokuz Eylül University e-journal. 2015;8(2):95-100.